

متون عرفانی مقایسه‌ی تأویل‌های صوفیانه‌ی «اناالحق» و «سبحانی ما اعظم شأنی» براساس

* دکتر حشمت الله آذر مکان

* پروانه رویین اهلی

شطیحات «اناالحق» حسین بن منصور حلاج و «سبحانی ما اعظم شأنی» بایزید، شطحیاتی هستند که از همان ابتدا تأمل زیادی رابه خود معطوف داشته‌است، آن‌چنان‌که تأویل‌های زیادی از آن، در متون عرفانی وجود دارد، این مقاله می‌کوشد پس از معرفی هفت دیدگاه از هفت عارف برجسته و استفاده از نکات اصلی نظریات آن‌ها و مقایسه‌ی این نکات، به تفاوت و تشابه تأویل‌هایشان و اساسی‌ترین اصول اعتقادی که در تأویل این شطحیات به کار رفته‌است، دست یابد و علاوه بر آن مشخص کند که این عارفان با تأویل‌های خود، تلاش زیادی در جهت اقناع ذهنی خواننده و شناسایی بنیان‌های فکری خود داشته‌اند. تأویل‌هایی که به دلیل حساسیت آن گروهی، غیر مستقیم و گروهی مانند شبستری آشکارا به تبیین آن پرداخته‌اند؛ مقایسه‌ی این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد که نکات مشترک این تأویل‌ها، دلیل بر هماهنگی نظریات آن‌ها در دوره‌های گوناگون است و برجستگی این شطح توانسته‌است سهم زیادی در معرفی دیدگاه‌های عرفانی آنان داشته باشد زیرا علاوه بر آن که دلایل زیادی در تأویل آن به کار گرفته شده‌است، توانسته‌است به عنوان شاهدی در تبیین نظریات عرفانی‌شان نیز دخیل باشد و در پایان مشخص می‌کند که کدام یک از این عارفان نقش بیشتری در اقناع ذهنی خواننده داشته‌اند.

کلیدواژه‌ها: تأویل، شطح، وحدت نوری، حلاج، بایزید.

* استادیار دانشگاه هرمزگان

* دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه هرمزگان